

Illegalt spel för miljarder / Spelkungen Rade Kotur – GP och Kaliber i P1, Dagstidningar upplaga över 100 000

Tillsammans med Kaliberredaktionen i P1 gav sig GP:s Per Nygren och Niklas Maupoix ut på en resa i en kriminell värld. De avslöjade en olaglig spelindustri som omsätter miljarder och som upprätthålls med våld och hot. Deras undersökning visade också på flathet från polisen.

De visade journalistiskt mod när de granskade en av Sveriges tungt kriminella sammanslutningar och gav GP:s läsare inblick i en värld som är okänd för många.

Efter publiceringarna har myndigheterna ökat ansträngningarna för att strypa verksamheten.

Projektet var också ett handfast bevis på föreningen Grävande journalisters motto: grävande journalister kan hjälpa varandra. I den farliga miljön runt Rade Kotur, var det en styrka att två redaktioner kunde arbeta tillsammans.

Vilka deltog i arbetet?

Reportrar: Per Nygren, Mikael Funke, Kristina Hedberg

Fotograf: Niklas Maupoix

Research: Teddy Paunkoski, Anki Weigle, Sandra Foresti, David Gustafsson

Arbetsledare: Sanna Klinghoffer, Hans Peterson Hammer

Var och när publicerades jobbet?

Göteborgs-Posten samt Kaliber i P1, 8 maj 2005 + 15 maj 2005

Hur fick du/ni ursprungsidén till projektet?

Per Nygren har tidigare skrivit om det illegala automatspelet och om aktörerna bakom. Vintern 2004/2005 började vi diskutera en större granskning. Material samlades in och på GP bestämde vi oss för att göra något under våren. Ungefär samtidigt träffades Per och Sanna Klinghoffer från Kaliberredaktionen på en kurs. De pratade jobb och småningom växte en misstanke om att de var inne på samma spår.

Då det tidigare hänt att de båda redaktionerna ”spräckt” jobb för varandra bestämde vi oss för att istället för att riskera kvalitetsskador på grund av forcerad publicering, pröva om inte båda kunde vinna på att samarbeta. Vi enades om regler och försökte identifiera de problem som olika företags- och redaktionella kulturer skulle kunna åstadkomma.

Vilka arbetsmetoder och källor använde ni?

Först granskade vi lagstiftning, läste rapporter, åtal och domar samt träffade spelmissbrukare, poliser, pizzeria- och servicebutiksägare och andra med inblick i illegalt automatspel.

Med dold mikrofon spelade vi på spelmaskiner för att förstå verksamheten och få bevis för att det verkligen spelades om pengar. Vi ringde till spelbolag och låtsades vilja hyra automater för att få veta hur avtalen såg ut och om bolagen visste att det spelades om pengar.

Vi begärde ut alla Lotteriinspektionens kontrollrapporter om automatspel för 2004. Där fick vi del av de misstänkta illegala spel som inte polisanmälts. Vi upprättade exel-tabeller över uppgifter om spelen och vilka företag som låg bakom, vilket visade sig vara RKC eller Adon-bolagen. Vi tog reda på vad en spelmaskin kan omsätta i pengar.

Därefter började vi kartlägga personerna bakom dessa företag. Vi läste årsredovisningar. Vi lyckades få tillgång till kontrakt mellan spelbolag och företag som hyr automaterna. Vi talade med många källor som har direkt insyn i företagen, både de som av säkerhetsskäl behövde vara anonyma och de som kunde berätta öppet. Vi följde polisen under beslag av automater och besökte rättegångar om automatspel. Vi träffade personer med insyn i verksamheten kring illegalt spel, tex när det gäller hot, indrivning, lånehajar.

Vi ville veta hur omfattande verksamheten var och hur olika polisdistrikt hanterade den. Därför skickade vi ut en enkät till landets polismyndigheter och fick svar från distrikt över hela landet.

Utifrån alla dessa källor räknade vi ut vad det illegala spelet rimligen omsätter.

Företaget RKC har en särställning i denna verksamhet därför granskades företaget och mannen bakom, Rade Kotur, särskilt.

GP:s och SR:s jurister kontaktades tidigt i detta arbete, eftersom vi visste att besluten om granskningen måste fattas på högsta nivå. Vi gjorde en grundlig personresearch. Vi fick på flera vis bekräftat att företaget medvetet hyr ut automater till illegalt spel och att detta är en mycket lönsam verksamhet. I denna granskning använde vi dold mikrofon och la ner mycket kraft på att skydda källor.

Vi reste också till Rade Koturs hemby i Bosnien, där medborgarna vittnade om hans generositet, bla sponsrade RKC det lokala fotbollslaget.

Vi försökte under hela arbetet att få en intervju med Rade Kotur, men han avböjde detta. Vi lämnade frågor på fax till honom, men fick ej svar. Inte heller någon annan på företaget ville bemöta uppgifterna i programmet.

Under arbetets gång hade reportrar / researchers / fotograf / arbetsledare / översättare samt andra på GP och SR möten regelbundet för att jämföra material, dra slutsatser och besluta om fortsättningen.

Stötte ni på några problem? Vilka?

Samarbetet gick inte friktionsfritt, men genom att tidigt ha hittat former för hur eventuella konflikter skulle hanteras, kunde det ändå fortsätta tämligen prestigelöst. En gemensam projektredaktion byggdes upp, med reportrar, fotograf, researchers, program- och arbetsledare.

Varje redaktion ansvarade självständigt för sina publiceringar, men att vi delade på allt material och på "credde". GP och SR tog flera publicistiska beslut som skilde sig från varandra

Genom samarbetet hoppades vi också kunna minimera riskerna för enskilda medarbetare. Att ge sig på och granska maffialiknande kriminella organisationer är inte ofarligt. Men det är betydligt svårare att skrämja eller skada en grupp journalister på två stora medier än enskilda reportrar på enskilda arbetsplatser.

Vi var också tidigt på det klara med att omständigheterna fört in oss i ett samarbete. Det fanns inte och finns inga planer på ett mer etablerat samarbete. Men tillsammans hade vi resurser att prata med 100-tals källor, med offer och insiders i de dominerande spelbolagen.

Hur lång tid tog projektet?

Per Nygren har under många år kartlagt den organiserade brottsligheten i Göteborg.

Kaliberredaktionen började redan våren 2004 fundera på en granskning av det uillegala automatspelet. Men när vi väl drog igång på allvar så jobbade vi uppskattningsvis tre månader.

Har projektet fått några konkreta följder?

Vi kunde uppmärksamma ett stort och dittills okänt samhällsfenomen. Genom ointresse och naivitet har samhället tillåtit att kriminella grupper kunnat komma över en verksamhet som omsätter uppskattningsvis fem miljarder kronor per år. Intäkterna har gjort att tidigare smågangsters kunnat bygga upp ljusskygga företagsimperier - enstaka kriminella har tillåtits organisera sig.

Efter publiceringen har rättsamhället, politiker samt övriga medier, riktat ett stort intresse för fenomenet. Företagsimperiet RKC är skakat, Rade Kotor har flytt landet och sätts av polisen i samband med torpedmord i Stockholm

Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor?

Stor uppmärksamhet i andra medier och många uppföljningar, bla av SVT.

Har projektet anmälts till PO, Granskningsnämnden eller annan instans?

En anmälan till granskningsnämnden ifrågasatte att SR samarbetar med GP. SR friades. Annars ingenting.

Kontakt: Hans Peterson Hammer, 031-624105, 0705-624105, hans.peterson.hammer@gp.se